

Zaporka - peteroznamenasti broj i riječ

Članovi prosudbenog povjerenstva

--	--	--	--	--

OIB

Ukupan broj bodova i postotak riješenosti ispita

_____ / 79 _____

1. _____

2. _____

3. _____

Mjesto i nadnevak

NAPUTAK:

1. Imaš 90 minuta za rješavanje ispita.
2. Odgovore u ispitu upisuješ na za to predviđena mjesta. Ispred svake skupine zadataka nalazi se uputa za njihovo rješavanje. Pozorno ju pročitaj.
3. Ispit pišeš plavom ili crnom kemijskom olovkom. Ispit pišeš isključivo pisanim slovima, ne tiskanim. Pišeš čitko. Nečitki odgovori bodovat će se s 0 bodova.
4. Osobna imena i prezimena te geografska imena pišeš izvorno prema udžbenicima odobrenim od MZO-a u školskoj godini 2020./2021.
5. **Jednom napisane odgovore u ispitu nije dopušteno prepravljati već ih treba staviti u zagradu i precrtati te skraćenim potpisom (parafom) označiti i upisati ispravan odgovor.**

(~~Pipin Mali~~)

**precrtan netočan odgovor u zagradi
(skraćeni potpis)**

Karlo Veliki

ispravan odgovor



paraf

6. Možeš koristiti list za koncept tijekom rješavanja ispita. List za koncept predviđen je kao pomoćni list i on se neće bodovati. U omotnici zajedno s ispitom predajete i list za koncept.

7. Želimo ti mnogo uspjeha!

1. Usporedi i spoji parove.

Upišite slovo iz desnog stupca na odgovarajuću crtu ispred imena na lijevom stupcu.

	8
--	---

- | | |
|--|------------------------------|
| _____ zagrebački biskup | a) Ivan Erdödy |
| _____ habsburški vladar | b) Maksimilijan Vrhovac |
| _____ vojni zapovjednik/upravitelj Dalmacije | c) Ivan Kukuljević Sakcinski |
| _____ književnik i vojni časnik | d) Petar Preradović |
| _____ hrvatski ban | e) Josip II. |
| _____ cionistički prvak | f) August Marmont |
| _____ istarski preporoditelj | g) Juraj Dobrila |
| _____ političar | h) Theodor Herzl |

2. Promotri fotografije. Odgovori na pitanja.



Slika 1. Martin van Maytens: Marija Terezija



Slika 2. Georg Weikert: Josip II.

2.1. Navedi ime države na čijem su se prijestolju nalazile osobe na slikama.

	1
--	---

2.2. Zaokruži točne godine vladanja osobe prikazane na slici 2.?

1740.-1780.

1780.-1790.

	1
--	---

2.3. U kojem su stoljeću živjele i djelovale osobe prikazane na slici 1. i 2.?

	1
--	---

3. Političku rascjepkanost hrvatskih zemalja pratila je i jezična rascjepkanost koja se očitovala u korištenju različitih narječja kojima su Hrvati govorili. Stvaranje jedinstvenog književnog jezika je bio preduvjet za integraciju i stvaranje hrvatske nacije. U tu svrhu Ljudevit Gaj objavio je knjižicu *Kratka osnova horvatsko-slavenskoga pravopisanja*.

Odgovori na pitanja.

3.1.Koje godine je objavljena knjižica *Kratka osnova horvatsko-slavenskoga pravopisanja*?

	1
--	---

3.2.Zašto je Ljudevit Gaj objavio knjižicu *Kratka osnova horvatsko-slavenskoga pravopisanja* i što je predlagao u *Kratkoj osnovi* po pitanju hrvatskog jezika?

	2
--	---

4. Različite skupine ljudi su u 19. stoljeću iznosile ideje o tome kakva bi država i društvo trebali biti. Jedna od istaknutijih novih skupina bili su liberali.

4.1.Na temelju čijih filozofskih ideja su liberali temeljili svoje djelovanje?

	1
--	---

4.2.Koje ideje su liberali zastupali u razvoju gospodarstva? Zaokruži dva točna odgovora.

- a) slobodno tržišno natjecanje
- b) opće pravo glasa
- c) rast najsposobnijih poslodavaca i tvrtki
- d) sloboda govora i tiska
- e) poboljšanje položaja radnika
- f) napredovanje na društvenoj ljestvici

	2
--	---

5. Hrvatski narodni preporod bio je kulturni i politički pokret u kojem se počela oblikovati moderna hrvatska nacija. Na čelu hrvatskog narodnog preporoda bilo je nekoliko značajnih imena među kojima je i Ljudevit Gaj. Ljudevit Gaj je oko sebe okupio nekoliko suradnika.

Zaokruži pet najbližih Gajevih suradnika:

STANKO VRAZ ILIJA GARAŠANIN DRAGUTIN RAKOVAC JANKO DRAŠKOVIĆ
PETAR PRERADOVIĆ DIMITRIJE DEMETER MAKSIMILIJAN VRHOVAC

	5
--	---

6. Nakon dolaska na vlast u Francuskoj, Napoleon Bonaparte krenuo je u osvajanje europskih zemalja. Tad su veliki dijelovi povijesnih hrvatskih teritorija došli pod francusku upravu.

Zaokruži slovo ispred tri točne tvrdnje:

	3
--	---

- a) na čelu civilne uprave bio je Mlečanin Vincenzo Dandolo
- b) francuski maršal Auguste Marmont osvojio je Zagreb
- c) francuska je vojska 1806. godine ušla u Dubrovnik
- d) Dubrovačka Republika ukinuta 1797. godine
- e) mirom u Požunu Istra i Dalmacija dolaze pod vlast Francuza

7. Što je potaknulo pojavu socijalističkih ideja u europskim državama u 19. stoljeću?
Zaokruži tri točne tvrdnje:

	3
--	---

- a) iskorištavanje pojedinaca tijekom industrijalizacije
- b) slobodno natjecanje između pojedinaca i tvrtki
- c) jačanje privatnog vlasništva
- d) svakodnevni život u vrlo lošim uvjetima
- e) preveliko miješanje države u gospodarska kretanja
- f) težak položaj najamnih radnika u tvornicama

8. Unatoč političkoj i prometnoj izoliranosti preporodna kretanja u Banskoj Hrvatskoj imala su odjeka i u Dalmaciji i Istri gdje su preporodne pokrete vodili znameniti pojedinci.

Poveži hrvatske pokrajine s odgovarajućim predstavnicima tako što ćeš na praznu crtu s lijeve strane upisati odgovarajuće slovo.

_____ Miho Klaić

	2
--	---

_____ Juraj Dobrila

A. Istra

_____ Matko Laginja

B. Dalmacija

_____ Ante Kuzmanić

9. Britanski filozof John Grey u svojoj knjizi *Liberalizam* opisao je liberalno lice građanske države na primjeru Velike Britanije:

„Do kolovoza 1914. razborit je Englez, sklon poštovanju zakona, mogao proći kroz život jedva i primijetivši postojanje države, osim preko poštanskog ureda i policajca. Mogao je živjeti

gdje i kako je htio. Nije imao matični broj ni osobnu iskaznicu. Mogao je putovati u inozemstvo ili zauvijek otići iz zemlje bez putovnice i bilo kakva službenog dopuštenja. Mogao je svoj novac zamijeniti za bilo koju drugu valutu, bez ograničenja i u količini u kojoj je htio. Mogao je kupovati robu iz bilo koje zemlje na svijetu pod istim uvjetima pod kojim je kupovao domaću. Osim toga, u toj je zemlji i stranac mogao provesti cijeli život bez dozvole i prijave u policiji.“

Analiziraj tekst i utvrdi koje su razlike u načinu života pojedinca u liberalnoj građanskoj državi u 19. stoljeću i u europskim državama danas.

3

10. Početkom 19. stoljeća započeo je proces buđenje nacionalne svijesti brojnih europskih naroda. Slični su procesi zahvatili i narode u sastavu Habsburške Monarhije. Mnoge su se javne osobe na području Banske Hrvatske tada isticalle svojim radom na prosvjetno – kulturnom polju.



Slika 3. Portret istaknutog kulturnog djelatnika u Bansknoj Hrvatskoj

Promotri sliku 3. i odgovori na sljedeća pitanja:

10.1.Tko je osoba prikazana na slici 3.?

a) Maksimilijan Vrhovac b) Ljudevit Gaj c) Josip Kušević d) Janko Drašković

1

10.2.Navedi tri istaknuta postignuća na kulturnom - prosvjetnom polju osobe na slici 3.

3

11. Promotri fotografiju i odgovori na pitanja.



1

Slika 4. Nova narodna nošnja za pripadnike ilirskog pokreta

11.1. Opiši narodnu nošnju pripadnika Ilirskog pokreta.

12. Novine i časopisi poticali su nacionalno okupljanje Hrvata te nacionalni zanos među svim dijelovima stanovništva. Glavne aktivnosti odvijale su se između 1835. i 1848. godine.

Pažljivo promotri sliku. Zaokruži slovo ispred triju točnih tvrdnji:



Slika 5. Naslovnica *Ilirskih narodnih novina* (Nsk, portal starih hrvatskih novina)

- pod utjecajem grofa Draškovića *Novine Horvatzke* preimenovane su u *Ilirske narodne novine*
- glavni urednik *Ilirskih narodnih novina* bio je Ivan Kukuljević Sakcinski
- u *Ilirskim narodnim novinama* pisalo se štokavskim narječjem
- Ilirske narodne novine* izdavane su na kajkavskom narječju
- Ilirske narodne novine* izlaze od 1836. godine

3

13. Francuska osvajanja hrvatskih zemalja donijela su brojne promjene u svakodnevnom životu ljudi na osvojenim područjima. Na promjene su utjecale ideje francuske revolucije i *Građanski zakonik*.

Navedi tri promjene u razvoju društva uzrokovane uvođenjem Napoleonovog Građanskog zakonika u hrvatskim zemljama. Kao odgovor napiši tri rečenice.

	3
--	---

14. Tijekom 19. stoljeća razvile su se četiri velike ideologije koje su značajno utjecale na politički, društveni i gospodarski razvoj: nacionalizam, liberalizam, konzervativizam i socijalizam.

Pažljivo promotri slike 6. i 7. i odgovori na pitanja.



Slika 6. Karl Marx (1818. – 1883.)



Slika 7. Edmund Burke (1729.-1797.)

14.1. Koje ideologije zastupaju osobe prikazane na slikama 6. i 7.?

	2
--	---

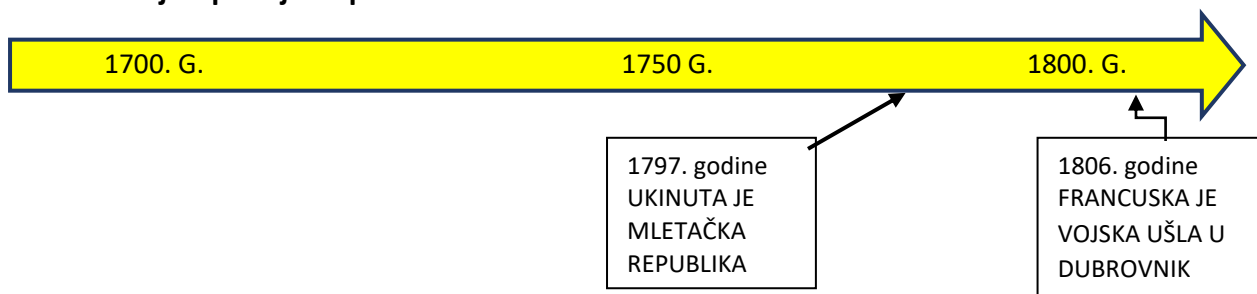
14.2. Objasni odnos Karla Marxa prema privatnom vlasništvu.

	1
--	---

14.3. Kako se konzervativci odnose prema promjenama koje je donijela Francuska revolucija?

	1
--	---

15. Riješi pitanja uz pomoć lente vremena.



15.1.Kako je ulazak francuske vojske utjecao na sudbinu Dubrovačke Republike?

1

15.2.Kako se ukinuće Mletačke Republike odrazilo na njezine posjede na istočnoj obali Jadrana?

1

16. Kako su ideje francuskog filozofa Charlesa de Montesquieua u djelu *O duhu zakona* utjecale na stvaranje *Ustava SAD-a 1787. godine*?

3

17. Analiziraj povijesni izvor, pažljivo promotri sliku i odgovori na pitanje:

Nakon Požunskog mira 1805. francuska je vojska zaposjela Dalmaciju, ali su Rusi još uvijek u ratu s Francuskom, požurili i zajedno s Crnogorcima zaposjeli Boku kotorsku prije nego što su Francuzi uspjeli onamo stići... Francuzi su bili u Stonu 25. svibnja 1806., a već u podne 27. svibnja našao se general Lauriston ispred gradskih vrata na Pilama (...) (Jaroslav Šidak, Hrvatski narodni preporod, Zagreb, 1990., 39.-40.).

Navedi ime europskog vladara koji je osvojio Dubrovnik. Upiši ime vladara na praznu crtu



Slika 8. Dubrovnik u 19. stoljeću

1

18. Analiziraj osam tvrdnji povezanih s političkim idejama glavnih ideologija sredine 19. stoljeća. Izdvoji tri tvrdnje koje se odnose na liberalizam i tri tvrdnje koje se odnose na konzervativizam.

Upiši tvrdnje u pripadajuće stupce:

staleški poredak i vlast nasljednih vladara

široke građanske slobode

sloboda i ravnopravnost svih pojedinaca u društvu

stabilnost postojeće vlasti i državne moći

zalaganje za trodiobu vlasti

očuvanje tradicionalnih vrijednosti

ustavna monarhija kao oblik državnog ustroja

ukidanje privatnog vlasništva

	6
--	---

LIBERALIZAM

1. _____
2. _____
3. _____

KONZERVATIVIZAM

1. _____
2. _____
3. _____

19. Pažljivo promotri fotografiju 1. koja prikazuje jedan od najljepših i najstarijih povijesnih spomenika na groblju Mirogoj u Zagrebu. Uz koji pokret u 19. stoljeću je vezan spomenik i kome je posvećen?



Fotografija 1. Spomenik na Mirogoju
(<https://proleksis.lzmk.hr/46656/>)

	2
--	---

20. U 18. stoljeću u zapadnoeuropskim zemljama pojavljuju se nove ideje o uređenju države i društva koje su prihvatili pojedini vladari. Tvrdili su da su njihove reforme za dobrobit naroda.

Navedi tri reforme koje su proveli Marija Terezija i Josip II. u Habsburškoj Monarhiji, a koje su utjecale na promjenu položaja pojedinaca u društvu.

3

21. Hrvatska preporoditeljica i učiteljica je ušla u krug preporoditelja nakon što je u Grazu 1839. godine upoznala Ivana Trnskog. Pročitaj ulomak iz njezinog *Dnevnika*.

„30. XI.1836. Naši prijatelji iz sjemeništa pišu nam češće, a i ja i sestra njima, ali njemački; hrvatski nam se ne da! A zbilja su se Hrvati digli nešto svojim jezikom, no samo to mi se ne će. Da se imenuje Ilirkom, mjesto Hrvaticom. Neka se nazivaju kako im volja, ja se sa svim tim neću baviti. Meni su Schiller, Goethe i ostali miliji nego sve ilirstvo, a već mi se neće slovnice učiti da budem Hrvaticom.“

30. X. 1837., „Popodne dođe brat sa Vranićem i Neralićem, i glavni nam bijaše razgovor ilirstvo. Meni se teško daje u to ime Ilirac, Ilirka-mjesto Hrvat, Hrvatica, ali čim to tako odlučiše učenjaci, kao nekakav Gaj u Zagrebu, i još njemu podobni, mislim da to mora biti tako. Samo što mi ne ide s tim ilirskim ili hrvatskim jezikom, i dosta bijaše danas smijeha, kada me ovi mladići siliše hrvatski govoriti.

(Dragojla Jarnević, *Dnevnik, Karlovac 2000.* str., 80.,97.).

Zaokruži tri točne tvrdnje.

3

- a) Schiller i Goethe bili su uzor autorici
- b) autorica je svoj dnevnik pisala na latinskom jeziku
- c) u prvom ulomku iz 1836. autorica navodi kako se dopisuje na njemačkom jeziku
- d) u ulomku iz 1837. autorica piše s oduševljenjem o Ljudevitu Gaju
- e) u ulomku iz 1836. autorica piše kako joj ilirstvo nije milo

22. Dugi boravak u hrvatskim krajevima ostavio je na Augusta Marmonta (1774.-1852.) snažan dojam i opisi hrvatskih predjela zauzimaju dosta prostora u njegovim *Uspomenama Vojvode iz Dubrovnika*. Pročitaj ulomak o Dubrovačkoj Republici i odgovori na pitanja.

Narav svih staleža bila je vrlo blaga, seljaka sretnih i marljivih, građana koji su mnogo putovali i koji su živjeli u blagostanju, vlastelina koji su se obično obrazovali u Sieni, Bologni, ili nekom drugom talijanskom gradu, otkuda su donosili u domovinu mnogo uglađenosti i učenosti. Naviknuti na gospodski život i vlast, ponašali su se poput najuglednijih ljudi najvećih gradova naše zemlje...Slavni znanstvenici kao otac Bošković, prvorazredni književnici, u moje vrijeme opat Zamanja, bili su ukras ovog grada.

(Hrvoje Gračanin, *Kratka povijest Hrvatske za mlade*, II., 2006., 20-21)

22.1.Tko je bio Marmont?

	1
--	---

22.2.Kojeg slavnog znanstvenika u svojim uspomenama spominje autor?

	1
--	---

22.3.Kako autor u tekstu opisuje pojedine staleže u Dubrovačkoj Republici?

	1
--	---

23. Kronološki poredaj događaje upisivanjem brojeva od 1 do 4 na prazni crtu tako da 1 označava najstariji, a 4 najmlađi događaj.

_____ osnovana *Matica ilirska*

	4
--	---

_____ Ivan Kukuljević Sakcinski održao prvi zastupnički govor na hrvatskom jeziku

_____ Hrvatski sabor proglasio hrvatski jezik službenim jezikom

_____ prva hrvatska opera *Ljubav i zloba* (Lisinski)

24. Na prostorima između rijeke Drave i Jadranskoga mora susrele su se na početku 19. stoljeća tri velike sile: Habsburška Monarhija, Osmansko Carstvo i Francusko Carstvo. Napoleon je ukinuo staru Dubrovačku Republiku i osnovao Ilirske pokrajine. Pogledaj zemljovid i odgovori na pitanja.



(Prema: Pavličević, Dragutin, *Povijest Hrvatske*, četvrto izdanje, Zagreb, 2007., 321)

24.1. Analiziraj zemljovid i navedi koji prostori današnje Hrvatske su bili u sastavu Ilirskih pokrajina. _____

	1
--	---

24.2. Gdje je bilo središte francuske civilne uprave u razdoblju od 1806. do 1809. godine i tko je bio civilni upravitelj?

	2
--	---

25. Karlovački trgovac Mijo Krešić je u svojoj Autobiografiji opisao i kulturne prilike u Zagrebu, koji je posjetio 1833. godine.

Kazališne predstave bile su njemačke, no nama se to činilo posve prirodno jer smo u Karlovcu bili naviknuti na njemačke predstave. Da bi one mogle biti i na hrvatskom jeziku, na to onda nije nitko pomišljao. Tako bijaše još mutan pojam u narodu o svem narodnome, jer je aristokracija sve disala tuđim duhom, diplomacija se služila latinštinom, a hrvatsko građanstvo još nije pitalo za hrvatsku gramatiku. U četiri godine naukovanja u posve njemačkoj obitelji, kakve su onda bile sve trgovačke obitelji, nisam čuo ni o kakvoj hrvatskoj knjizi, jer je tada nije ni bilo.

(Mijo Krešić, *Autobiografija*, Zagreb, 1898.).

Odgovori kojim su jezikom zagrebački trgovci govorili u vrijeme njegova posjeta?

	1
--	---